

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S. Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

§. 10. Adulterij damna declarat Iob, quæ patebunt in eo, quod Deus locutus est Abimelech, & ipse Abrahæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52962](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52962)

culibet enim viro regnum est concors coniux, & non sic rex purpuram & diadema, ut vir uxorem diligit: propterea qui ex uxore natus fuerat ei filius infurrexit tyannus, volens eripere regnum patris, ut rapuit & vim passus est, & qui lanculum peccauerat, de eo palam trimumphauit.

Secundum, quod singulari consilio Deus permitteret, ut esset qui Davidi proprias tolleret uxores, quas & in oculis eius, & in totius mundi synagoga dehonestaret: Et tollam uxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet cum uxoribus tuis in oculis sollicitus. Ita quoque contigit, ut decem mulieres, quas David ex diuina habebat dispensatione, & palatii sui custodes reliquerat, ipse filius Absalon sibi raperet concubinas, quo sine teneat in solario domus tabernaculum tota spectante ciuitate & populo Ierusalem, quas omnes ibi publice violauit, cum sibi essent nouerca, quod in stuporem omnes rapuit vehementissimum: equidem considero, licet Absalon vitæ esset adeo perditæ & moribus infamis, ut; omnibus est in confesso: plures tamen ex illis mulieribus nobiliores erant honestæ, modestæ & à David edoctæ Dei timorem, cuius e honoris sollicitæ; licet autem Absalon omnem abiiecisset verecundiam, illis tamen eam seruare competeat, morique milites, quam tam horrendo consentire facinori. Quod si illas nec Dei timor refrænaret (credendum enim erat multas illo fore coercendas) illas ad minus mundi pudor, totiusque ciuitatis oculi, que ad spectaculum concurrerat, cohibere debuissent: videtur enim quod etiam mulieribus parum honestis hoc sufficisset: nullam tamen illarum audiuimus tam impudens recusasse facinus, sed nec paulum subtrixisse, nec tantæ prodicioni vllam aut temoram aut difficultatem opposuisse. O prodigium; nihil hoc te moueat, siquidem illæ ex vna parte considerantes, quam proditoriè David illas deseruisset, & fidem datam obtraxisset in illum vehementius excanduerunt, nec non videntes quam inhumane cum illis ageret; totum autem se confunderet in voluptatibus & delictis Bethsabæe, hoc grauissimè tolerunt: erant illæ inquietæ, illas mouebat acerbus diabolus, Deus autem manum subtraheret auxiliarem, vide hebraeos quid fecerint. Quid cogitas domum tuam seruare? curam esse, dum tu per alienas ganeo diuagaris & speras. Dicunt tales esse timidos zelos: varijs agitatos

suspicionibus, quia nebulones sunt, & ex operibus nascuntur suspensiones.

Hanc ego dico non esse timoris eorum causam principalem sed Dei vindictam: quam ipsa conscientia ipsis dicitur esse iustissima. Inuenit autem eo modo per Oseam quibuldâ Dominum inuenisse libidinosis adulteris, quos sic terret: eia delicti agite scortatores, per memetipsum iurati, tale quid in domo tua continget, quale molieris in aliena, de vestris uxoribus, vestrisque filiabus manû subtraham, & peruerterentur. Fornicabitur filia vestra, & sponsa vestra adultera erunt. Non uisitato super filias vestras cum fuerint fornicatae, & super sponas vestras cum adultera uerint: quoniam ipsi cum meretricibus conuersabuntur. Quoties me conuenit mulier nobilior merore confecta, suumque deplorans infortunium, quod maritus viam incurrat perdicionis, quantoque hoc sibi vertatur dedecori: hoc illi principalis suggero consilium: Domina Deo supplica, sua te protegat manu, nec permittat in præniâ eius, qui hanc iustè promeruit, tu quoque in simile, meretrix prolabaris adulterium. Ipse Iob rex & patientiâ conspicuus, hoc domui suæ est imprecatus, ut si tantum cecidiret, ut amarus accederet ad alienam: Scortum alterius sit uxor mea. Ut quid igitur Iob tam grauem tibi imprecaris maledictionem? ut quid: Hoc enim nefas est & iniquitas maxima. Peccatû est abominabile & cæteris multo grauius: Iniquitas maxima. Quis ergo eius effectus? Ignis est usque ad perdicionem deuoans, & eradicans omnia gemmina.

§. 10. Adulterij damna declarat Iob, que patebunt in eo, quod Deus locutus est Abimelech, & ipse Abrahæ.

EN tibi, morali interprete D. Gregor. propriam veramque adulterij definitionem; Ignis est usque ad perdicionem deuoans, & omnia eradicans gemmina. Ignis est, qui omnia consumit, perdit, exterminat ad usque plantarû arborumque radices altissimas. O potentissimû ignem! si noster hic ignis domum tuam inuadat, non omnia demolitur, si namque vnum inuaserit cubiculum, illa sum remanet alterû, si vestes adusserit, lapides non consumit nec argenti aurique laminas; si pinarium tuum vel fructuum pomarium deuorarit, si in cinerem redegerit arbores, integra manent radices, que denuo repullulant, nonosque produunt froctices. Qualis futurus ignis ille, qui domum tuam inuadens

XI.

Scortum

alterius

fit uxor

adulter

inuenit

per os

domini

inuenisse

libidinosis

adulteris,

quos sic

terret:

eia delicti

agite

scortatores,

per memetipsum

iurati,

tale

quid in

domo tua

continget,

quale

molieris

in aliena,

de vestris

uxoribus,

vestrisque

filiabus

manû

subtraham,

& peruerterentur.

Fornicabitur

filia vestra,

& sponsa

vestra

adultera

erunt.

Non uisitato

super

filias

vestras

cum fuerint

fornicatae,

& super

sponas

vestras

cum adultera

uerint:

quoniam

ipsi cum

meretricibus

conuersabuntur.

Quoties

me conuenit

mulier

nobilior

merore

confecta,

suumque

deplorans

infortunium,

quod

maritus

uiam

incurrat

perdicionis,

quanto

quoque

hoc sibi

uertatur

dedecori:

hoc illi

principalis

suggero

consilium:

Domina

Deo supplica,

sua te protegat manu,

nec permittat in præniâ eius,

qui hanc iustè promeruit,

tu quoque in simile,

meretrix prolabaris adulterium.

Ipse Iob rex & patientiâ conspicuus, hoc domui suæ est imprecatus, ut si tantum cecidiret, ut amarus accederet ad alienam: Scortum alterius sit uxor mea. Ut quid igitur Iob tam grauem tibi imprecaris maledictionem? ut quid: Hoc enim nefas est & iniquitas maxima. Peccatû est abominabile & cæteris multo grauius: Iniquitas maxima. Quis ergo eius effectus? Ignis est usque ad perdicionem deuoans, & eradicans omnia gemmina.

10

Lib. mor

21. c. 9.

I.

Similitudine

explicatur

damna a-

dulterij.

nec vestem, nec portam, nec fenestram, nec arcem, nec rudera, nec ferrum, nec aurum intacta praterire? Quantus ignis ille, qui pomarium apprehendens, nedum plantas omnes & arbore extirminaret, sed & ipsas intimas radices eradicaret? Talis est ignis adulterij, quod tua perditur anima: *Ignis est eradicans omnia gemina.* Virtutes consumit, dona deuorat, tuas dilapidat opes, atterit salutem, perdit honorem, pacem inquit, turbat solamen, vitamque mortificat. Experienciam sume, ex eo quod in tua contigit domo, & supra retulimus, cum prodigium exponeremus. Totam siluam evertit radicibus.

II. In lege veteri trium precepit Deus criminum reos totius populi manibus multari lapidibus: primum contra Dei erat honorem: alterum contra debitam parentibus reuerentiam: tertium adulterium, Blasphemias, inquit, Deus, & sacratione legem nomini meo iniurius a toto populo lapidatur. Filius parentibus contumaciter inobediens, omnium manibus lapidibus obruatur. Adulterij criminis reus, lapidum imbre praefodetur. Perpende quam proximè sibi connectat adulterium blasphemiam contra Deum, & inobedientiam contra parentes. Quid hoc Domine, cur praecipis horum criminum reos totius populi manibus interfici? filius contumax parentum licet manibus, ad quid intenditur alienis? Mariti manibus occidatur adultera, eorum manus requiruntur alienis? Illa peccata consideranda veniunt, ut bono communi, totisq; reipublice perniciosa: est etenim adulterium ignis usq; ad perditionem integram civitatem, totamq; deuorans provinciam.

Leui. c. 24. Deu. c. 21.

III. Abimelech ob raptem Saram vite periculum incurrit. *Lib. 22. cont. Fau. sum. c. 33.*

Gen. 20.3

Notabilem refert casum S. pagina de Abimelech rege Gerar, quem eleganter expendit D. Aug. Eo accessit Abraham comite coniuge sua Sara, quia ut erat forma venustiori commendabilis, timuit Abraham, ne si fateretur suam esse coniugem ab illis occideretur, ut eius possent frui confortio, quocirca cum illa convenit, quod dicitur: *uxor mea est sed soror.* Ingressus civitatem illico ad regem fama peruolat, illic appulisse mulierem sole formosiorum, quam proprius frater adduxerat. Nulla mora, Rex illi iubet adduci. Eadem nocte Regi priusquam illa attingeret, apparuit Deus illum acriter reprehendens: *O mortalium impudicissime: En morieris propter mulierem, quam tulisti habet enim virum.* Heu Domine mi, & hoc ego ignorabam, & deludi potui ab illo, qui dixit soror mea est, quo capere non potui, quod illi esset sociata coniugio. Cui Deus: & hec tua ignorantia in hoc tibi profuit,

quod te cohiberem, ne in illam peccares, egoq; te disperderem. Nunc redde viro uxorem. Dicitur citius, in auroram non differens, strato rex exsurgit, omnes conuocat familiares, nobiles cubicularios, & dom omnes nihil minus suspicantur quam regem cum Sara operam dare voluptati, totum horrendis vocibus pertorbat, moneq; palatium. *Statim de nocte consurgens Abimelech, vocauit omnes seruos suos.* Et totus attonitus, ac terrore percussus iubet quam primum ad se perducere Patriarcham, illique ait: *adesso mihi charissime, in quo te offendimus molestique fuimus, ut periculo regnum meum exponeres, quo non minus quam in ruinam traheretur iherusalem? Quis hac conscientiam proposuisti, ut mihi, meoq; regno tantam scelerosam imponeres grauitatem quae subito ad ima mergeretur? Quid fecisti nobis? Quid peccauimus in te, quia induxisti super me & super regnum meum peccatum granat? Quid vidisti, ut hoc faceres?* Notau dignissima sunt haec omnia.

Primum consideremus, qua ratione motus credidit Abraham, quod si loci illius incolae noscent quod Sara sua esset uxor, illum interficerent, ut ea potirentur? An idem non erat periculum si sororem esse fateretur? Respondet: censebant illi grauius esse adulterium homicidio quocirca illud: *Grande peccatum appellas & cuius adeo graue, ut vir non presume et rem habere cum muliere coniugata nisi prius matrum illius occidisset:* censebant enim minus esse peccatum mulierem cognoscere viro interfecto, quam ipso adhuc superstiti.

Idem notatur in Isaac filio Abraham, cui idem quod patri & quidem in eadem contigit regione, ut eo coniuge Rebecca sociatus accedens pari idem pulchritudine conspicua idem sibi periculum megit tuens cum illa conuenit, ut diceret: *frater meus Isaac est. Timuerat enim confiteri, quod sibi esset sociata coniugio, reputans ne forte interficerent eum propter illius pulchritudinem.* Idem credebant rex, eius principes, totaque ciuitas. Contigit die quadam, ut rex ad fenestram prospiciens videret Isaac cum Rebecca coniuge colludentem, Admiratur, & interrogat: *nonne hic est ille peregrinus, qui hec appulit illa comitatus quam sororem suam esse contestatur? Ad se virum vocat, aitque illi: liquidò mihi constat, hanc non sororem sed matrem esse coniugem: Perpicuum est, quod uxor tua sit.* Quis hoc tibi, mi rex, vero verius indicauit: vidi te cum illa colludentem. O aurea tempora, cum ex eo quod vir cum muliere iocetur,

IV. Contra Abraham ob negationem eius coniugis expulsi.

Gen. 24.

V. Ad gratiam Pauli 6.

V. Ab loc. etc. etc.

cetur, certò colligatur siam esse coniugem. Per-
 pende nunc quanta in hoc mundo virorum cum
 mulieribus inhonesta dissolutio. Amice replicat
 rex, an credendum est, animum tibi fuisse, vt
 nostrum hoc regnum extremo perditionis ex-
 poneret periculo: te namque protestante, quod
 mulier hac tua esset germana foror, poterat qui
 spiam de turba ad illam ingredi, vt pote non
 coniugatam, quo facto nobis peccatum impone-
 ret atrocissimum. *Quare imposuisti nobis Peccatum
 ore quispiam de populo cum vxore tua. &
 induxeris super nos grande peccatum.* Deinde
 notes velim quid vterq; ille rex totaq; gens de
 peccato sentirent adulterij iudicabant enim, vel
 vnum sufficere adulterium, licet ignoratum, quo
 totum regnum in extremam raperetur calamita-
 tem: vnde & dicitur: *Peccatum grande super
 me & super regnum meum.* Verè namq; sic in-
 telligebant, adulterium plus satis esse, quò Deus
 irritans integram everteret iustè prouinciam,
 vnde veteres illi Patriarche crimen adulterij
 flammâ puniebant, Exemplo constat in Thamar
 quam vt vidit Iudas foror suam pragnantem, &
 adulterij ream, hanc in nouum protulit sententiâ:
Produce eam vt comburatur. Ignis reb's de-
 feruit consumendis sic inuisitibus: omnia
 namque flammis suis exterminat voracibus.
 Nec hoc latuit Dei populum, in illo crimine
 commisso in Gabaâ quo Leuites vxorem ad so-
 lis occasum adduxerat, quam incolæ ciuitatis
 viro raperunt, illi que abusi sunt inhonestè,
 vniuersè conueniunt Tribus tantum merito
 scelus castigatur, eumque expostulant punien-
 dum. *Num uam tantum nefas, & tam grande
 piaculum factum est in Israel.* Quid hoc? Non
 quid vitium adu castis? Numquid infinitis vos
 conuolastis idolatrias? Numquid mille
 Deû irritatis blasphemij: in quartâ punitionem
 vos sceleris voluit exterminare? Quid igitur agi-
 tis: *Namquam tantum nefas & tam grande pia-
 culum factum est in Israel.* Peccatû adeo noh
 reipublice perniciosum. Patet omnibus pr ora
 illa peccata longe fuisse grauiora, sed hoc arde-
 de quod de publico, censetur adulterio. Quid sibi
 timeat, quid mali suspicetur, iâ se perditos arbi-
 tratur. Optime dixit Iob: *Nefas est & iniquitas
 maxima.*

fratè nò maritû arbitraretur, dein quàm primû
 Deus illi significauit hanc Abrahæ esse coniugem, à
 proposito resiliens, & festinus eam marito re-
 stituerit, vt diximus, nihilominus & illum & re-
 ginam alijsq; concubinas, nec non aule suæ mu-
 lieres inauditâ Deus visitauit sterilitate, tam in
 viris, quâ mulieribus, morboq; afflixit impote-
 tia, vt vir nullus seam posset cognoscere vxorè;
 quos omnes illâ grauatos molestiâ ditinuit, do-
 nec orante pro eis Abraham, Deus manum suam
 leuaret, daretq; remedium. Hoc est, si fidè damus
 Cardinali Caietano, quod sacer indicat textus:
*Orante autem Abraham, sanauit Deus Abime-
 lech & vxorem ancillâque eius, & pepererunt:
 conuulserat enim Deus omnem vuluam domus
 Abimelech propter Sarâ vxorem Abrahæ.* Hanc
 considerans historiam, dico ne vobis mirum vi-
 deatur, regna nostra nostraq; respublicas tan-
 tis affligi damnis, necessitatibus, sterilitatibus,
 iacturis, & calamitatibus, vt iam pessûdanda esse
 videatur. Timet Rex Abimelech, nec hunc in eo
 Deus reprobât timorè, quod ob vnicû adulteriû,
 & hoc nò. Omisum sed intentatû, non scieret,
 sed ignoratèr exponeretur periculo totû suû reg-
 nû, optima sua valetudo, in domo sua suorumq;
 nobilitû, ac primatû frustranda sine prole here-
 de, successiones. Quam non inducent vindictam
 tot adultera tam singulari patrata peruersitate,
 scientiâ, proditiõne, se quibus & multi glorian-
 tur? Si regem Abimelech ob intentam cum a-
 liena adulterium & hoc quidem ignoranter il-
 lum & omnes curiæ lux primarios, legitimâ
 Deus priuauit tam seuerè successione, qualem
 vos in familia vestra speratis successione tot
 implicati adulterij, & vos qui in illis vt alter
 Herodes a seo publicè, infamei porci, voluta-
 miniz Hoc mihi firmiter persuadeo hanc vnam
 inter cæteras esse rationem cur tot legemus fa-
 milias legitimâ priuatas successione, crimen
 scilicet adulterij, quia hoc Deus illud multat
 ordinariè supplicio.

rum & ignoran-
 ter adul-
 terium
 puatur.

Gen. 20.
 14.
 VI.
 Adulteriû
 grande
 piaculum
 Iulic. 22.
 6.
 VII.
 Abime-
 lech ob
 etiam re-
 tatam rã.

Gen. 20.
 16.
 VIII.
 Quale sit
 oculorû.
 om.ibus

omnibus qui tecum sunt, & omnibus &c. q. d. mille argenteos sibi dedi, quem fratrem vocas, & tuus est vir: ipse est velum potentissimum, quod tuam possis operire faciem, ne quis te videat alienus. Mulierum, quas volebant passim ab omnibus videri, mos erat, velum faciebatur oppandere, imo teste Lipomanno talis increbuit in Alexandria Carris consuetudo.

21
TERTUL.
Cap. 19.

Hinc originem sumpsit familiaris illa ceremonia ab Apostolis introducta velandi virginis, quae sponsas se Deo consecrabant, de qua Tertullianus tractatum edidit: *De velandis virginibus*, & vocat hoc velum: *Armaturam pudoris velum verecundiae, in virum sexus qui faciat ut nec tuos immittas oculos, nec admittas alienos.* Nec fas est illam intueri virginem Deo consecratam. Quinimo ea de causa mos hic est ecclesiae in nuptialibus velum capitibus eorum imponere, qui matrimonio iunguntur q. d. quod vir ille non aliud respicere debeat, quam ad hanc mulierem nec ipsa nisi ad virum hunc: ut igitur in mulierem nullus curiosè suos conijceret oculos ei facies velo tegebatur. Praemonet ergo rex Saram: non huic Domina, fratri tuo nomen deneges mariti, & quocumque profecta fueris, illum ut coniugem tuum contestare: hoc etenim immunis eris, ne quis alius te conspiciat, teque concupiscat, cum ex eo quod adulterium peccatum sit pregrande, tum ob supplicia, quibus illud confestim Deus castigat: siquidem in prae-nam adulterij nedum unam familiam, sed & integrum demolitur, evertitque imperium. Poterat hoc rex ille dicere: quandoquidem hoc in seipso fuerat expertus: licet enim amore Saræ raperetur inhonesto, vultus illius affectus elegantia, quam interim credit esse liberam: quam primum tamen audiuit, *Habet virum*, in stat lapidis obduruit, & momento temporis affectus ille carnalis evanuit, timor enim futuri supplicij, cordis sanguinem constringit, & nihilominus illud quod diximus non evasit incolumis. Hoc plus satis esse deberet, ne quis mulierem audeat intueri, quam scit coniugatam, & Deum adeo graviter adulterio prouocari, ut diximus & dicturi sumus.

§. II. Nullum instituit Deus expiando ad-
ulterio sacrificium, sed bene contra il-
lud, zelotypia sacrificium perpetuo fir-
matum miraculo.

AD rem duo considera in lege veteri: num, quod modo declaramus idcirco legem fin-
xisse Deum, ut adultera manibus omnium
lapidaretur, quasi quae omnes periculo exposuisset
evidenti. Alterum, quod notat D. Aug. cum
enim Deus sacrificia praecipisset omni-
genis a peccatis emundandis: ita ut per illa tum re-
poris expiantur, nullum attamen expiando sta-
tuitor adulterio: *Hos erimes* inquit D. Aug.
In lege nullis sacrificijs mundabatur. Videtur
enim indicare Deum, nullum huiusmodi superesse
remedium. Imo potius particulare in contrarium in-
stituit sacrificium, nempe zelotypiae coram toto po-
pulo peragendum. Expendit D. Thomas, quod illa
machina sacrificio: si licet eorum nullum in se
virtutem haberet operandi in anima efficaciter,
duo tamen habuit omnino singularia, in quibus
virtus Dei mirabilis & manifestos operabatur
effectus: unum in auctoritatem Sacerdotum, al-
terum in abominacionem adulterij. Primum erat
in leprosi mandatione. Praeceperat Deus, eam le-
pra sit infirmitas contagiosa, qui illa foret im-
mandus, ut ab hominum consortio sequestraretur,
& iudicium num quisquam leprosus esset
nec ne, spectaret ad Dei Sacerdotes. (Vide supra.)
Itaque quoties quispiam contenderet à lepra se
mundatum, lex praecipiebat se coram Sacerdote
fisteret, ipse verò rei veritatem inquireret, num
verè mundatus esset: quod si mundatum esse
Sacerdos assereret, offerret duorum passerum
pro illo sacrificium &c. quod factò virum om-
nes mundum esse censerent. Oritur hic difficul-
tas: poterat Sacerdos decipi, tum quia lepra
morbus est proditorius: etenim saepe cute ex-
teriori integra partes inuadit interiores, & tan-
tò postmodum impetu prodit fortiori: tum quia
Sacerdos medicus non habebat scientiam, nec
eius erat ordinis, aut muneris tale malum
aut curare aut agnoscere: vnde de facillitate
potuisset, & si medici in huius morbi saepe iudi-
cio aberrant, multo magis poterat deludi Sa-
cerdos. Hoc tunc contingebat (teste D. Thoma) *Nuncupat*
ex multorum opinione hebraeorum miraculum *errabat*
obstupendum: etenim si adhibita Sacerdos de-
bita diligentia, & iuxta praescriptas sibi à Deo *in ea se*
leges *certos*